

Prof. dr hab. Ewa Jaskółowa
Wydział Humanistyczny
Instytut Literaturoznawstwa
Uniwersytetu Śląskiego

Opinia na temat projektu:

Podyplomowych Studiów Nauczania Języka Polskiego wśród Dzieci i Młodzieży z Kontekstem Migracyjnym **i** **Podyplomowych Studiów Kwalifikacyjnych Nauczanie Języka Polskiego wśród Dzieci i Młodzieży z Kontekstem Migracyjnym**

Studia podyplomowe **Nauczanie języka polskiego jako obcego i ojczystego/odziedziczone** zostały zaprojektowane w dwóch wariantach. Pierwsze: **Podyplomowe Studiów Nauczania Języka Polskiego wśród Dzieci i Młodzieży z Kontekstem Migracyjnym** adresowane są do absolwentów humanistycznych studiów magisterskich, biegle władających językiem polskim, którzy podejmą pracę w szkołach na wszystkich kontynentach i mają już uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela. Drugie: **Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne Nauczanie Języka Polskiego wśród Dzieci i Młodzieży z Kontekstem Migracyjnym** adresowane są do osób, które takich pedagogicznych uprawnień nie mają, a chciałyby je zdobyć w celu możliwości nauczania języka polskiego zarówno w szkole polskiej, jak i polonijnej. Oba warianty zaprojektowanych studiów różnią się jednym komponentem przedmiotowym, który dodany został do projektu drugiego. Jest to blok przedmiotów psychologiczno-pedagogicznych, którego zaliczenie gwarantuje zdobycie uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela. Są to uprawnienia wynikające z rozporządzenia MNiSW z dn. 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, Dz.U. z dn. 2 sierpnia 2019 r., poz. 1450.

Projekt studiów jest bardzo ambitny i wyrasta z rzetelnej obserwacji oraz wiedzy na temat potrzeb osób uczących się języka polskiego. Osoby projektujące studia podyplomowe wyraźnie wskazują na dwie grupy uczniów potrzebujących wsparcia w Polsce. W pierwszej są dzieci i młodzież reemigrantów, czyli osób powracających do kraju z różnych obszarów geograficzno-kulturowo-językowych. Dzieci powracające mogą borykać się z różnymi

trudnościami od braku sprawności w formułowaniu zdań w języku polskim przez brak umiejętności pisania i czytania po blokadę w komunikowaniu. Drugą grupę stanowią dzieci obcokrajowców, które w ogóle nie znają języka polskiego. Zwykle dzieci te wprowadzane są do szkoły w Polsce i zakłada się, że w środowisku polskojęzycznym nauczą się języka w sposób naturalny. Dzieci te mogą jednak borykać się z istotnymi barierami psychologicznymi i kulturowymi, które utrudniać będą nabywanie nowego języka. Trzecią grupę uczniów języka polskiego, stanowią dzieci, które mieszkają zagranicą. Wyniosły z domu różną znajomość języka polskiego lub nie znają go w ogóle i w różnych typach szkół polskich, organizowanych na różnych obszarach geograficzno-kulturowych, mogą znajomość języka, kulturę i literaturę polską poznawać oraz pogłębiać.

Przedstawione programy studiów doskonalących i kwalifikacyjnych, a także założone rezultaty kształcenia pokazują, że twórcy projektów mają pełną świadomość potrzeb wspierania uczniów, a z drugiej doskonale wiedzą jakie wsparcie konieczne jest dla nauczycieli, aby w sposób profesjonalny, metodyczny i skuteczny mogli pomagać dzieciom i młodzieży na różnych poziomach kształcenia w Polsce i za granicą.

Autorami projektów podyplomowych studiów są pracownicy Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego oraz Interdyscyplinarnego Centrum Badań nad Edukacją Humanistyczną UŚ, których osiągnięcia w dziedzinie glottodydaktyki i dydaktyki polonistycznej, a także skuteczności nauczania języka polskiego jakopierwszego, drugiego i obcego są zaświadczone ponadtrzydziestoletnią działalnością. Autorzy projektów składają zatem taką ofertę zajęć, które pozwolą na wykształcenie kompetentnego nauczyciela, otwartego na potrzeby nie tylko merytoryczne ucznia, ale także psychiczne, emocjonalne, komunikacyjne oraz różne specyficzne wynikające z niestandardowej sytuacji dziecka i młodego człowieka.

Realizacja wszystkich tych zadań przedstawiona jest spójnie i logicznie w siatce godzin, rozpisanej szczegółowo na przedmioty oraz uzupełnionej szczegółowymi efektami kształcenia w czasie trzyletnich studiów. Założono, że uczestnicy studiów, którzy zdecydują się na realizację kursu trwającego 705 godzin, zostaną wyposażeni w odpowiednie kwalifikacje. Natomiast uczestnicy edycji studiów adresowanych do osób podnoszących kompetencje otrzymali propozycję uczestniczenia w zajęciach trwających 475 godzin.

Siatka godzin jest więc skonstruowana przejrzysto i wyodrębnia pięć sekcji modułowych dla studiów kwalifikacyjnych oraz cztery sekcje dla studiów poszerzających kompetencje. W sekcjach rozpisane zostały przedmioty z pięciu obszarów kompetencji nauczycielskich: sekcja A zawiera przedmioty, których zaliczenie podnosi kompetencje językoznawcze nauczyciela języka polskiego jakopierwszego, a także jako obcego. Przyszli

nauczyciele przyswajają więc zagadnienia z obszaru gramatyki fleksji, słowotwórstwa i składni, ucząc się jednocześnie oglądu problemów gramatycznych na tle innych języków świata. Trzeba zwrócić uwagę na walor funkcjonalnego uczenia gramatyki, który podkreślony został nawet w nazwie przedmiotów: gramatyka funkcjonalna języka polskiego.

Sekcja B zawiera przedmioty, które mają na celu podniesienie kompetencji literaturoznawczych nauczycieli. Twórcy projektu mają świadomość funkcji literatury i kultury w nauczaniu języka obcego i dlatego proponują zestaw czterech przedmiotów o charakterze literacko-kulturowym, które rozszerzając ogólne horyzonty uczestników studiów, pozwolą im na budowanie ciekawych zajęć z przyszłymi uczniami języka polskiego. Aby proces zainteresowania uczniów był skuteczny autorzy zaprojektowanych studiów podyplomowych proponują dwa bloki przedmiotów pedagogiczno-psychologiczny (sekcja C) oraz dydaktyczny (sekcja D). Przedmioty w obu sekcjach są tak zaprojektowane, aby wiedza zdobyta na przedmiotach wpisanych do sekcji A i B mogła być praktycznie przetworzona w umiejętności projektowania i prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą w szkołach polskich i polonijnych. Przedmioty pedagogiczno-psychologiczne mają na celu wyposażenie studentów przede wszystkim w wiedzę o specyficznych potrzebach ucznia z kontekstem migracyjnym, a także dziecka dwujęzycznego. Ta wiedza stanowi bowiem istotny element pozwalający na skuteczne projektowanie i prowadzenie zajęć zmierzających do nauczenia sprawnego komunikowania oraz uświadamiania problemów kulturowych i językowych.

Sekcja dydaktyczna jest najobszerniejsza, zawiera najwięcej przedmiotów, bo 10, podczas, gdy na trzy wcześniej omawiane składa się ich 14 (6+4+4). Taki rozkład przedmiotów pokazuje ważność przygotowania dydaktycznego. Na liczbę dziesięciu przedmiotów składają się poza praktykami zawodowymi, które pozwolą na weryfikację przede wszystkim umiejętności nauczycieli, warsztaty pisania, projektowanie lekcji językowych i literackich, zajęcia z dydaktyki literatury i języka, a także zajęcia nastawione na pokazanie możliwości wykorzystania współczesnych technologii w glottodydaktyce oraz sposoby sprawnego i zbiektywizowanego sprawdzania osiągnięć uczniów.

Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne Nauczanie Języka Polskiego mają jeszcze piątą sekcję (E), w której rozpisane zostały przedmioty adresowane do osób, które w czasie studiów magisterskich nie zdobyły uprawnień pedagogicznych, pozwalających na pracę w charakterze nauczyciela czy edukatora. Projekt studiów zakłada zatem uzupełnienie całej wiedzy psychologiczno-pedagogicznej wraz z wymaganą do uprawnień liczbą godzin praktyk pedagogicznych. Realizacja tego modułu będzie wymagała zwiększonego wysiłku studentów, ale precyzyjnie przedstawiona siatka godzin i wynikające z niej wymagania pozwalają na

świadome podjęcie decyzji osób zainteresowanych zdobyciem dodatkowych uprawnień i kwalifikacji. Rola tej części (po dodaniu przedmiotów z sekcji C i D) polega także na spełnieniu wszystkich uwarunkowań standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (według rozp. MNiSW z 25 lipca 2019 r.).

Obie edycje studiów podyplomowych przedstawione do zaopiniowania skonstruowane są przejrzysto, logicznie i gwarantują skuteczne oraz zgodne obowiązującym prawem przygotowanie nauczycieli do wypełniania ich roli. Reasumując zatem: z pełnym przekonaniem rekomenduję projekt do zatwierdzenia i akceptacji.

Prof. J. J. J.